

שינוי בהערכת הכוח

[שלח ב-E-Mail](#)

מקורות העוצמה המסורתיים של ישראל אינם מתבטלים בגלל הפיגועים. הבעיה היא שחשיבותם היחסית במקבילית הכוח אינה כפי שהיתה, וודאי לא כפי שהימין הנוסטלגי מבקש להראות

[הדפס](#)

רבינוביץ דני

[חזרה לתוצאות](#)

[חיפוש](#)

הארץ עמוד הדעות 4 במרס 1996

לאופיים הזוועתי של הפיגועים הצטרף עתה גם קצב רצחני. מפגש שבועי עם הטרור: אותו היום, אותה שעה, אותו קו האוטובוס, אותה קהילת נוסעים - מקבץ בלתי מקרי של תושבי אותה שכונה. צמידות האירועים ואכזריותם יוצרות תחושה של גל, תחושה המתעצמת לנוכח הקושי המבצעי בעצירת המתאבד הבא. כי זה טבעו של גל: משהבנת שהוא יצא לדרך, כמעט אין לך תמרון. נותר רק להמתין שיתנפץ במינימום של נזק, ולקוות לטוב.

הבעיה היא שהתקווה, אל מול הדם, בגירעון גדול היום. פיגוע מצמית אחרי תקופה של שקט יחסי גורם להלם מקומי קשה. כשהאירוע תופח והופך לתופעה, גם גל ההלם מתרחב. לתודעה, כמו לשיח הפומבי, מתגנבת התחושה שיש "מצב חדש". מן העבר צפים פתאום תמונות וזיכרונות ממצבי לחץ ואי ודאות קולקטיביים. המצור בירושלים ב-1948 ההתשה בקו התעלה. לילות הסקאדים. האם אכן נוצר "מצב חדש"? אין תשובה אובייקטיבית לשאלה הזאת. יש רק פרשנויות, אבל כשיש אי-ודאות, אין לזלזל בפרשנות כמעצבת המציאות. החשיבה על "מצב חדש" היא חלק בלתי נפרד ממנו, והיא יוצרת כר נרחב לרעיונות מתקנים.

לכן בתוך שעה או שתיים מהפיצוץ ברחוב יפו כבר התרוצצו ברדיו פנטסיות על ממשלת אחדות לאומית - אפשרות מופרכת משהו בצמידות כזו אל הבחירות. לכן זימן אליו פרס בשעות שאחרי הפיגוע את ראשי סיעות הכנסת להתייעצויות חריגות על רקע יריבות מערכת הבחירות. חריגותן של הפגישות ("צעד יוצא דופן", "שלא כהרגל") היא מסר לא פחות חשוב מהדברים שייאמרו בהן או מתוצאותיהן. גם הדיבורים המתחדשים על השעיית פינוי חברון, בלי שאיש מוכן לטעון שסירוב ישראלי כזה יחזיר את השקט לרחובות ירושלים, מעידים על קפיצת מדרגה בהערכת המצב.

אחד ממאפייני המצב הוא אולי ההיפוך בין חזקים לחלשים, השינוי בהגדרת הכוח. תהליך אוסלו, שכבר נכנס לשגרה לפני הפיגועים ואף זכה לברכת הדרך מן הליכוד, ביסס את התחושה שישאל שלום של חזקים. שביטחונה ביכולתה לשלוט במצבים שונים ומגוונים מאפשר לה לבוא לקראת הפלשתינאים, לוותר, ואף לקחת סיכונים. במקביל, רבים בציבור הישראלי החלו משתכנעים, שמבחינה צבאית וכלכלית הרשות הפלשתינית חלשה מאוד ביחס לישראל. אבל מבית, ובמיוחד אחרי הבחירות בשטחים, יש לה הכוח להשליט סדר ולדכא טרור. הקיצונים הפלשתינאים נהוו כחלשים: קומץ חסר בסיס פוליטי של ממש בעזה ובגדה.

הפיגועים האחרונים חייבים להביא שינוי בהערכת הכוח. ישראל חזקה פחות מכפי שהיא חושבת כי הטרור חושף את נקודות התורפה שלה לעיני כל. ראשית, ירושלים, הנמצאת באמצע הדרך בין שכם לבין חברון, נגישה וחשופה למאות אלפי פלשתינאים החווים את הנוכחות הישראלית בה כנטע זר, אלים ותוקפני. שנית, יש בישראל פגיעות עצומה לפגיעות בנפש. שלישית, פגיעות זו מקבלת הבלטה רבה בתקשורת פתוחה וסקרנית, המגיעה בשידורים ישירים מלב הפצע השותת וביספורי צבע אנושיים מחדרי האבלים, וכך נותנת דיווידנד ענק למרצחים. כיסוי תקשורתי הוא הפרס הגדול, במקרים רבים הפרס האמיתי היחיד, שטרוריסט יכול לשאוף אליו.

החולשות הללו יצוקות לתוך דמותה של ישראל, והן אינן עומדות להיעלם. ירושלים תישאר במרחק הליכה מהשטחים, הצער והכאב לא יתאבנו פתאום, והתקשורת לא תסגור מיקרופונים ולא תפנה את מצלמותיה

לסיפורים אלטרנטיביים. מצד שני, מפיגוע לפיגוע מתחזק כוחם של קומץ פנאטים, פה ושם, לשנות את המציאות המדינית, להפיל ממשלות ולהמליך אחרות, להכשיל מהלכים בינלאומיים ולהפוך מלא כלום לגורם שיש להתחשב בו. ואין ספק, שעם האוכל עוד יבוא התיאבון.

תביעה ציבורית לשינוי, כולל החלפת מפלגת השלטון בישראל, היא טבעית. עם קצת אידיאליזציה מצליחים להתגעגע ליציבות של פעם, וכל מה שהליכוד צריך לעשות כדי לקבל יתרון על העבודה ומרצ זה להיות קצת ממלכתי ולזהות עצמו עם העבר המצוין - פוזה שבאה לנתניהו די טבעי. איש (לבד אולי משמעון פרס) אינו בודק ברצינות בציציות של נתניהו ורפאל איתן לראות מה יש להם להציע בתחום הגילוי המוקדם של מתאבדים או ההגנה על אוטובוסים עמוסים בלב העיר מפני מטענים מתקדמים ושיטות פעולה משתכללות.

מקורות העוצמה המסורתיים של ישראל אינם מתבטלים בגלל הפיגועים. הבעיה היא, שחשיבותם היחסית במקבילית הכוח אינה כשהיתה, וודאי לא כפי שהימין הנוסטלגי מבקש להראות. יש מצב חדש, והוא אינו קל. ייתכן שהברירה היחידה היא להיכנס לכוננות ספיגה ולקוות, שעם הזמן יבינו כמה שיותר מבין המתאבדים הפוטנציאליים, שמעבר לכותרות האדומות לא מחכה עתיד מוצלח יותר לחזונם.